

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Informacje wstępne . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | 5  |
| I. Kraje skandynawskie w latach wojen napoleońskich (1800-1815) . .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 11 |
| Szwecja i Dania na przełomie XVIII i XIX w. 11 — Zamach stanu i uchwalenie konstytucji w Szwecji (1809 r.) 13 — Nowa dynastia — Bernadotte — w Szwecji 17 — „Polityka 1812 roku” 18 — Rozwój dążeń odśrodkowych w Norwegii 19 — Niepodległość Norwegii w 1814 r. 21 — Konstytucja eidsvollska z 1814 r. 23 — Zawarcie unii szwedzko-norweskiej w 1814 r. 25 — Autonomia Finlandii w ramach państwa carskiego 27                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |    |
| II. Podstawowe przeobrażenia ekonomiczno-społeczne, polityczne i kulturalne w pierwszej połowie XIX w. . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 30 |
| Dążenia do stabilizacji gospodarczej w latach dwudziestych i trzydziestych XIX w. 30 — Zmiany w rolnictwie skandynawskim w pierwszej połowie XIX w. 32 — Likwidacja przemysłu cechowego 34 — Rządy Karola XIV 35 — Osiągnięcia nauki szwedzkiej w pierwszej połowie XIX w. 38 — Zwycięstwo romantyzmu w szwedzkiej literaturze, Muzyka 39 — Norweska obrona konstytucji eidsvollskiej 42 — Rola literatury, nauki i kultury w życiu narodu norweskiego w pierwszej połowie XIX w. Spory o treść narodową 43 — Narastanie konfliktu o Szlezwik i Holsztyn w Danii 46 — Początek politycznego usamodzielniania się chłopów duńskich 47 — Rozwój prasy duńskiej w połowie XIX w. Rozbudowa Kopenhagi 49 — Zaostrzenie sporów o Szlezwik i Holsztyn w latach czterdziestych XIX w. 50 — Położenie gospodarcze i polityczne Islandii w pierwszej połowie XIX w. 51 — Zwycięstwo romantyzmu w literaturze duńskiej. Wielcy twórcy 52 — Osiągnięcia nauki duńskiej w pierwszej połowie XIX w. 54 — Pierwsze dziesięciolecia autonomii Finlandii w państwie carskim 55 |    |
| III. Skandynawizm . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 60 |
| Rok 1848 w krajach skandynawskich 61 — Decyzje mocarstw o Szlezwiku i Holsztynie w latach 1850-1852 64 — Nowa konstytucja duńska z 1849 r. 65 — Ponowna zmiana konstytucji duńskiej w 1854 r. 67 — Polityka szwedzka w latach wojny krymskiej 67 — Proces usamodzielniania się rządu szwedzkiego w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XIX w. 69 — Stosunek rządu i społeczeństwa szwedzkiego do powstania styczniowego 70 — Nowa wojna 1863/1864 r. o Szlezwik i Holsztyn 72 — Klęska Danii i skandynawizmu politycznego 74                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |    |
| IV. Uprzemysłowienie. Przemiany w rolnictwie. Emigracja . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | 76 |
| Zmiany w rolnictwie Danii w połowie XIX w. Uniwersytety ludowe 76 — Początki duńskiej spółdzielczości rolniczej 78 — Rozwój przemysłu i handlu duńskiego w drugiej połowie XIX w. 79 — Przemiany gospodarcze w Szwecji w połowie XIX w. 81 — Zagospodarowanie północnej Szwecji w połowie XIX w. 82 — Postęp techniczny w przemyśle i rolnictwie w drugiej połowie XIX w. Rozwój banków 84 — Przemiany ludnościowe w Szwecji w drugiej połowie XIX w. 86 — Rozwój norweskiego rolnictwa w drugiej połowie XIX w. Duża rola rybołówstwa 87 — Wzrost znaczenia floty, inwestycje komunikacyjne w                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |    |

Norwegii w połowie XIX w. 89 — Rozwój gospodarczy Islandii w drugiej połowie XIX w. 90 — Rozwój gospodarczy Finlandii w drugiej połowie XIX w. 91 — Podobieństwa i różnice uprzemysławiania krajów skandynawskich 94 — Przyczyny i przebieg masowej emigracji zarobkowej z krajów skandynawskich 95

## V. Powstanie i rozwój partii politycznych na tle reform społecznych i politycznych w drugiej połowie XIX w. Kultura . . . . .

98

Rządy konserwatystów w Danii w drugiej połowie XIX w. 99 — Zjednoczenie opozycji parlamentarnej w Danii (1872 r.) 101 — Początek propagandy socjalizmu w Danii 103 — Sukcesy gospodarcze i organizacyjne lewicy w Danii 107 — Nowe prądy w literaturze duńskiej 109 — Rozwój nauki i sztuk pięknych w Danii po 1863 r. Badania naukowe w Grenlandii 111 — Islandia pod koniec XIX w. 116 — Położenie mniejszości duńskiej w hohenzollernowskich Niemczech 117 — Szwedzkie reformy lat sześćdziesiątych XIX w. Pierwsze organizacje robotnicze i polityczne w Szwecji 119 — Reformy służby wojskowej w Szwecji pod koniec XIX w. 121 — Powstanie dalszych partii politycznych w Szwecji 121 — Początki spółdzielczości szwedzkiej. Pierwsze organizacje kobiece 126 — Rozwój nauki szwedzkiej na przełomie XIX i XX w. Powstanie Fundacji Nobla 127 — Rola A. Strindberga w literaturze szwedzkiej. Grupa literacka Młoda Szwecja. Sztuki piękne i muzyka w drugiej połowie XIX w. 129 — Reformy oświatowe w Szwecji w drugiej połowie XIX w. 131 — Norweska Wiosna Ludów 132 — Parlament główną platformą walki Norwegii o równe prawa w unii 132 — Zwycięstwo rządów parlamentarnych w Norwegii (1884 r.) 134 — Powstanie partii robotniczej w Norwegii (1887 r.) 135 — Norweskie reformy szkolne na przełomie XIX i XX w. Nowa organizacja i osiągnięcia nauki. Uniwersytety ludowe 137 — Rozkwit literatury norweskiej. Sztuki piękne i muzyka w Norwegii na przełomie XIX i XX w. 139 — Norweski ruch pokojowy w drugiej połowie XIX w. 143 — Zmiany położenia Finlandii po wojnie krymskiej 143 — Sytuacja w Finlandii na przełomie XIX i XX w. 147

## VI. Rozpad unii szwedzko-norweskiej . . . . .

153

Mocarstwa europejskie a unia szwedzko-norweska 153 — Stosunek partii politycznych do unii w pierwszych latach XX w. 154 — Norweska uchwała o rozwiązaniu unii (7 VI 1905 r.) 156 — Polityka wewnętrzna w Norwegii w pierwszych latach niepodległości 160 — Norweska literatura, rzeźba, malarstwo, muzyka i nauka 162 — Ekonomia Szwecji na początku XX w. Rozwój ruchu robotniczego 163 — Walka o reformy prawa wyborczego w Szwecji na początku XX w. 165 — Rozwój literatury, rzeźby i malarstwa szwedzkiego na początku XX w. Nauka 167 — Związki kulturalne polsko-szwedzkie w pierwszym piętnastolecu XX w. 168 — Wewnętrzna sytuacja polityczna Danii w początkach XX w. 169 — Duńskie reformy oświatowe w początkach XX w. Osiągnięcia nauki. Literatura, malarstwo, muzyka, architektura, film 172 — Mniejszość duńska w Niemczech na początku XX w. Polacy w Danii 174 — Reformy i osiągnięcia islandzkie na początku XX w. 175 — Dążenia mieszkańców Wysp Owczych do autonomii 176 — Wydarzenia rewolucji 1905 r. w Finlandii 175 — Reforma parlamentu fińskiego (1906 r.) 179 — Nowe usiłowania likwidacji autonomii Finlandii (po 1908 r.) 181 — Rozwój kultury i nauki Finlandii w przededniu I wojny światowej 181

## VII. W latach I wojny światowej . . . . .

185

Przemiany gospodarki szwedzkiej pod wpływem wojny 186 — Nasilenie nastrojów rewolucyjnych w Szwecji 188 — Kryzys 1917 r. w Szwecji 189 — Napięcia w ostatnich latach wojny w Szwecji 190 — Oświata, nauka i literatura szwedzka w latach I wojny światowej 191 — Osiągnięcia sztuk plastycznych, teatru i filmu szwedzkiego w latach I wojny światowej 193 — Sprawa polska w Szwecji w latach I wojny światowej. Stosunek do państwa radzieckiego 194 — Norwegia w pierwszych latach wojny 198 — Oświata, literatura norweska w latach I wojny światowej 200 — Specyfika neutralności Danii w pierwszych latach wojny 202 — Nowa konstytucja duńska 1915 r. 204 — Duńska oświata, kultura i nauka w latach wojny 206 — Posiadłości duńskie (Islandia, Wyspy Owcze) w latach I wojny światowej 206 — Finlandia w ramach systemu carskiego w latach I wojny 208 — Wpływ Rewolucji w Rosji 209 — Niemiecka pomoc dla prawicy fińskiej 212 — Rząd ludowy w Finlandii. Wojna domowa w Finlandii 215 — Doświadczenia państw skandynawskich w latach I wojny światowej 218

Demonstracje 1918 r. w Danii 218 — Sprawa Szlezwiku po I wojnie światowej. „Kryzys wielkanocy” (1920 r.) 220 — Duńskie reformy lat dwudziestych XX w. 222 — Zmiany gabinetów rządowych w Danii. Polityka zagraniczna 224 — Wpływ kryzysu światowego w 1929 r. na ekonomikę Danii 227 — Wpływ zwycięstwa hitlerizmu w Niemczech na Danię 231 — Poprawa sytuacji ekonomicznej Danii w latach trzydziestych XX w. 232 — Osiągnięcia nauki duńskiej w okresie międzywojennym 234 — Literatura, architektura, rzeźba, film w Danii w okresie międzywojennym 237 — Sukcesy dążeń ośrodkowych Islandii w okresie międzywojennym. Kierunki polityczne na Wyspach Owczych 238 — Likwidacja gospodarki wojennej w Szwecji (1918 r.) 240 — Pierwszy rząd socjaldemokratyczny w Szwecji (1920 r.) i „rządy urzędnicze” 242 — Powstanie Komunistycznej Partii Szwecji (1921 r.). Dalsze rządy socjaldemokratyczne 243 — Szwedzkie formy walki z alkoholizmem. Pacyzizm 246 — Poprawa sytuacji gospodarczej Szwecji w połowie lat dwudziestych XX w. Spory w obrębie lewicy proletariackiej 247 — Rządy socjaldemokratów bez H. Brantinga 248 — Masakra robotników w Ådalen (1931 r.) 250 — Czwarty rząd socjaldemokratyczny w Szwecji (1932-1936) 253 — Szwecja wobec objęcia władzy w Niemczech przez Hitlera 254 — Sytuacja wewnętrzna i szwedzkie partie polityczne w latach trzydziestych XX w. 255 — Postawa społeczeństwa szwedzkiego wobec aktualnych wydarzeń 258 — Oświata, nauka i sztuka szwedzka w latach trzydziestych XX w. 261 — Przystosowanie gospodarki norweskiej do warunków pokojowych (po 1918 r.) 266 — Norweska Partia Pracy w III Międzynarodówce 266 — Powstanie Komunistycznej Partii Norwegii (1923 r.) 267 — Norwegia a Liga Narodów 268 — Sytuacja wewnętrzna w Norwegii w latach dwudziestych XX w. 270 — Pierwszy rząd socjaldemokratyczny w Norwegii (1928 r.). Skutki kryzysu światowego (1929 r.) 271 — Socjaldemokratyczny rząd Nygaardsvolda (1935 r.) 273 — Nabytki terytorialne Norwegii w latach trzydziestych XX w. Współpraca państw skandynawskich 275 — Rozwój szkolnictwa w Norwegii w latach dwudziestych i trzydziestych XX w. Nauka, literatura, sztuki piękne i muzyka 276 — Pierwsze lata niepodległości Finlandii 280 — Stopniowe usuwanie skutków wojny domowej w Finlandii. Reforma rolna 282 — Udział Finlandii w polskiej koncepcji Związku Bałtyckiego 284 — Skutki kryzysu światowego (1929 r.) dla Finlandii 285 — Udział Finlandii w nowych planach współpracy skandynawskiej w latach trzydziestych XX w. 286 — Oświata i nauka fińska w okresie międzywojennym. Literatura, muzyka i sztuki piękne. Sport 288 — Fińska emigracja zarobkowa w okresie międzywojennym. Lapończycy 292 — Współpraca państw skandynawskich 293

## IX. Międzywojenne stosunki polsko-skandynawskie

294

Nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Polską 294 — Stosunki polsko-fińskie 294 — Współpraca gospodarcza Polski ze Szwecją w pierwszych latach niepodległości 298 — Poprawa polsko-szwedzkiej wymiany gospodarczej w drugiej połowie lat dwudziestych XX w. 300 — Polski eksport węgla do krajów skandynawskich. Eksport kapitałów szwedzkich do Polski 301 — Polsko-szwedzkie stosunki polityczne w latach międzywojennych 302 — Stosunki kulturalne i naukowe polsko-szwedzkie w okresie międzywojennym 306 — Rozwój slawistyki w latach dwudziestych i trzydziestych XX w. 307 — Rola Instytutu Bałtyckiego w zbliżeniu polsko-szwedzkim. Zaslugi Karola Gustawa Felleniusa 308 — Emigracja polska w Szwecji i Danii 310 — Międzywojenne stosunki polsko-duńskie 311 — Wymiana kulturalna polsko-duńska. Stosunki polsko-islandzkie 312 — Sukcesy i zahamowania w międzywojennych stosunkach polsko-norweskich 313 — Polsko-norweska współpraca naukowa w okresie międzywojennym 315 — Charakterystyka międzywojennych stosunków polsko-skandynawskich 316

## X. Państwa północnej Europy na początku II wojny światowej

318

„Wojna zimowa” w Finlandii 319 — Duńskie próby ratowania swojej neutralności w latach 1939-1940 322 — Agresja hitlerowska na Danię 324 — Agresja hitlerowska na Norwegię 326 — Walka o Narvik i udział w niej Polaków 332 — Hitlerowskie próby pozyskania Stortingu 335 — Rola emigracyjnego rządu norweskiego 336 — Powstanie ruchu oporu w Norwegii 338 — Obrona szwedzkiej neutralności w okresie agresji na Danię i Norwegię 339 — Ustępstwa szwedzkie dla wojsk hitlerowskich i krytyka takiego postępowania 340 — Związki Szwecji z państwami koalicji antyhitlerowskiej w latach 1940-1941 341 — Przygotowania Finlandii do rewanżu za „wojnę zimową” 342

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| XI. Po agresji hitlerowskiej na Związek Radziecki . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 344 |
| <p>Aktywizacja kolaborantów duńskich 344 — Umośnienie samodzielności Islandii (1941 r.) 346 — Narastanie nastrojów antyhitlerowskich wśród Duńczyków (1940 - 1941 r.) 346 — Rząd Stauninga wobec agresji hitlerowskiej na Związek Radziecki 347 — „Kryzys telegramowy” z dnia 26 września 1942 r. Nowy kryzys w Danii (23 IX 1943 r.) 350 — Powstanie duńskiej Rady Wolności. Koniec rządów hitlerowskich w Danii 353 — Ogłoszenie niepodległości Islandii 356 — Zaostreżenie terrorku hitlerowskiego w Norwegii po agresji na Związek Radziecki. Sukcesy norweskiego ruchu oporu („ciężka woda”) 357 — Udział Norwegii w walkach zbrojnych koalicji antyhitlerowskiej. Początek wyzwalania przez Armię Czerwoną 361 — Obrona neutralności przez Szwecję 363 — Propaganda hitlerowska i antyhitlerowska na terenie Szwecji 366 — Szwecja w ostatnich tygodniach II wojny światowej 369 — Charakterystyka współdziałania Finlandii z hitlerowskimi Niemcami 373 — Bilans strat Finlandii w II wojnie światowej 376</p>                                                                                                                                                                                                                                                  |     |
| XII. Restytucja neutralności? . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | 377 |
| <p>Zwycięstwo „linii Paasikivi” w Finlandii 377 — Odbudowa gospodarcza Finlandii po II wojnie światowej 378 — Osiągnięcia powojennej nauki i architektury fińskiej. Literatura, muzyka, malarstwo 381 — Szwedzkie plany „bloku państw neutralnych” 385 — Powojenne zmiany w kierownictwie politycznym Szwecji 386 — Krytyka polityki rządu socjaldemokratycznego 389 — Osiągnięcia oświaty, nauki, literatury, muzyki i architektury w powojennej Szwecji 392 — Międzynarodowa propaganda szwedzkiej „the middle way” 393 — Rozprawa z kolaborantami w Norwegii 393 — Powojenna polityka Norwegii 395 — Zmiany polityczne w Danii po wyzwoleniu z okupacji hitlerowskiej 398 — Nowa konstytucja duńska (5-VI 1953 r.) 401 — Literatura, sztuki piękne w powojennej Danii 403 — Wydarzenia polityczne i kulturalne w niepodległej Islandii 404</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |     |
| XIII. Na drodze do Helsinek . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 407 |
| <p>Gospodarka i społeczeństwo Szwecji w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w. 407 — Wystąpienia Szwecji na arenie międzynarodowej 413 — Spory o drogę rozwojową Szwecji między socjaldemokratami a komunistami 416 — Oświata, nauka, literatura piękna, malarstwo, film w Szwecji w latach pięćdziesiątych-sześćdziesiątych XX w. 424 — Przystąpienie Norwegii do NATO i EWG 427 — Charakterystyka powojennego ustroju i gospodarki Norwegii 430 — Norweskie reformy oświatowe i osiągnięcia naukowe w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w. 435 — Zmiany polityczne, gospodarcze i społeczne w Danii w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w. 437 — Oświata i nauka w Danii w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w. 440 — Secesje w partiach politycznych Danii w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w. 441 — Islandia po II wojnie światowej 442 — Pokojowe inicjatywy Urho Kekkonena 446 — Partie polityczne Finlandii w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w. 449 — Charakterystyka zmian ekonomiki fińskiej 452 — Fińska nauka i literatura w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w. Sport 454 — Współpraca państw skandynawskich w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX w. 454</p> |     |
| XIV. Stosunki z Polską Rzeczpospolitą Ludową . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 456 |
| Wskazówki bibliograficzne . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 462 |
| Indeks rzeczowy . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | 467 |
| Indeks osób . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 478 |
| Indeks geograficzny . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 496 |
| Spis map . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | 501 |
| Spis ilustracji . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | 502 |